

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Ζ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΥΛΛΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
Γ. ΣΠ. ΜΑΚΡΗΣ

ΣΥΝΕΙΘΙΣΑΤΕ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΝΑ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΗ

II

«Πῶς ἄρα γε θὰ κατωρθοῦτο ὁ λαός μας νὰ γείνη ἀληθῶς φιλαναγνώστης καὶ σοβαρὸς μελετητής;»

Ἴδου τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀναλύσωμεν σήμερον.

Εἶναι ζήτημα διπλοῦν: α') γνώσεως τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ β') ἔξεως καὶ ἀγάπης τῆς ἀναγνώσεως.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον δύναται ὁπωσδήποτε νὰ λυθῆ εὐκολώτερον διὰ τῆς δεύσης κυβερνητικῆς προνοίας, ἰδρυομένων παιδευτηρίων εἰς πᾶσαν τοῦ Κράτους γωνίαν καὶ ὑποχρεομένων τῶν γονέων νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ Σχολεῖον. Συνεπικουρὸς ὅμως εἰς τὸ ἔργον τοῦτο πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἰδιωτικὴ ἀκόμη πρωτοβουλία.

Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία διὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἱεροκλήρων τῆς, διὰ Συνοδικῶν καὶ Ἀρχιερατικῶν Ἐγκυκλίων δύναται νὰ διδάξῃ καὶ βροντοφωνήσῃ, ὅτι τὸ «*Δράξαθε παιδείας μὴ ποτε ὀργισθῆ Κύριος*» εἶναι θεόπνευστος ἐντολή, τῆς ὁποίας ἡ ἄρνησις ἐπισύρει τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν καὶ τοῦ Ἔθνους τὸν ὄλεθρον. Τοῦτο δὲ τὸ κήρυγμα θὰ ἦτο τὸ ἀναμορφωτικώτερον τῶν κηρυγμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πρακτικώτερον· διότι ὁ χριστιανὸς (ἰδίως τῆς σήμερον) ἔχει ἀνάγκην μελέτης, καὶ μεγάλης μάλιστα μελέτης, διὰ νὰ ἐνισχυθῆ εἰς τὴν πίστιν, νὰ μάθῃ τὰ χριστιανικὰ καθήκοντά του, νὰ φωτισθῆ ἐκ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς παντελεῖ ἄγνοιαν τοῦ ὁποίου θὰ εὐρίσκηται, ἂν δὲν ἔχῃ τὰ ἱερά αὐτοῦ κείμενα εἰς χεῖρας καθ' ὅσον αἱ ἐν ταῖς Ἐκκλησιαῖς ἀναγινωσκόμεναι ἱεραὶ περιοχαὶ εἶναι ἐλάχιστόν τι μέρος ἐκ τοῦ ὅλου. Οὕτω ψυχρῶν καὶ ἔθνοσώτηριον ἔργον θὰ ἐπραττεν ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱεροκήρυκες αὐτῆς διδάσκοντες καὶ συνιστῶντες τὴν μάθησιν καὶ τὴν παιδευσιν, καὶ ἔτι πλέον τὴν ἔξιν τοῦ τακτικῶς καὶ ἐπιμελῶς ἀναγινώσκειν τὰ ἱερά καὶ τὰ ἐπωφελῆ καὶ πρακτικὰ βιβλία. Οἱ πνευματικοί

μάλιστα δύνανται διὰ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν ἐξασκεῦσι, νὰ κάμωσι θαύματα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, συνιστῶντες τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων ἐπωφελῶν, ὡς τὰ Κυριακοδρόμια τοῦ Θεοτόκου καὶ αἱ Διδαχαὶ τοῦ Μηριάτη.

Ἐπειτα ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία δύναται νὰ ἰδρῦσῃ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις λαϊκὰ ἐσπερινὰ διδασκῆρια ἢ Σχολὰς ἀπόρων παιδῶν, ὡς ἡ τοῦ «*Παρνασσῶ*» ἐν Ἀθήναις, τοῦ «*Πειραιικοῦ Συνδέσμου*» ἐν Πειραιεῖ, τῶν ἀπόρων παιδῶν ἐν Σύρῳ, καὶ ἡ ἐσχάτως ἰδρυθεῖσα τοιαύτη ἐν Πύργῳ κλπ. Δέον μάλιστα τὰ τοιαῦτα κέντρα νὰ πληθύνωνται καὶ νὰ πολλαπλαζῶνται, ἐρχομένου εἰς ἐπικουρίαν παντός δυναμένου· διότι ἀληθῶς εἶναι ταῦτα τὰ πατριωτικώτερα τῶν ἔργων καὶ τὰ ἐθνωφελέστερα. Ἐξ αὐτῶν τῶν κέντρων δέον νὰ ἐκπορευθῆ οὐ μόνον τὸ φῶς τῆς ἀπλῆς μαθήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔξιν τοῦ σοβαροῦ, τακτικῶς καὶ ἐπιμελῶς ἀναγινώσκειν.

Ἡ δημοσιογραφία ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ τονίσῃ πολὺ τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς λαϊκῆς παιδείσεως διὰ τῶν ἡμερινῶν καὶ ἐσπερινῶν παιδευτηρίων, κατανοοῦσα ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐθνικὸν ζήτημα.

Εἰς τοὺς μαύρους χρόνους τῆς δουλείας ὁ σοφὸς Κοραῆς κατῴρθωσε διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἐμπνευσμένων ἔργων του νὰ δώσῃ μίαν γενικὴν ὄθησιν εἰς τὸ ληθαργεῖν τὸ ἔθνος πρὸς παιδευσιν καὶ μάθησιν· καὶ ὁ ὀργανισμὸς πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ὑπῆρξε μέγας, καὶ τὸ φῶς τῆς παιδείας ἐξέπλησε τὸν κοιμώμενον λαόν, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τὸ ἀποπνέον ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν διεχύθη ἀπανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τίς ὅμως σοφὸς Κοραῆς θὰ εὐρεθῆ σήμερον νὰ ἐνθουσιάσῃ καὶ Κληρικούς καὶ Διδασκάλους, καὶ Προκρίτους καὶ Ἰδιώτας, καὶ λογίους καὶ ἀμαθεῖς, καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, πρὸς τὴν ἐπιμαλλον διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ πρὸς ὀργανισμὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν μάθησιν καὶ γνῶσιν;

Πολλοὶ καὶ σοφοὶ διδάσκαλοι θεραπεύουσι τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ διαδίδουσι τὴν γνῶσιν καὶ τὴν μάθησιν, ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἐδόνησε τοσοῦτον τὰς

ψυχικὰς χορδὰς τοῦ Ἔθνους, ὑποδεικνύων εἰς αὐτὸ ὅτι εὐρίσκηται εἰσέτι εἰς πολὺ σκότος καὶ ἀμάθειαν καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ ἐκ νέου τὸν παλαιὸν ἐκείνου ὀργανισμὸν πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν μάθησιν, ὅστις ἔσωσεν ἐκ τῆς δουλείας τὸ ἔθνος καὶ ὅστις μόνος δύναται νὰ τὸ κάμῃ ἀληθῶς νὰ μεγαλοουργήσῃ.

Ἴδου στάδιον ἀξιοζηλεύτου δράσεως διὰ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς διδασκάλους, διὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς δημοσιολόγους, διὰ τοὺς πατριώτας καὶ τὰ ἐνθουσιώδη πνεύματα.

Διδάξατε πρὸ παντός ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐμεγαλοῦργησε διὰ τῆς σοφίας· ὅτι οἱ Ἕλληνας πρῶτον πάντοτε τὴν σοφίαν καὶ τὴν μαθησὶν ἐζητῶσι. καὶ ὅτι εἶναι μὴδὲν οἱ στρατοὶ καὶ οἱ στόλοι πρὶν ἀπ' ἀκροῦ εἰς ἄκρον πνεῦμα ὀργανισμοῦ εἰς μάθησιν καὶ παιδευσιν διαχυθῆ. Καὶ ἐστὲ βέβαιοι ὅτι τῆς ἐργασίας αὐτῆς πάσης τάποτελέσματα δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ φανῶσι, καὶ ἡ εὐτυχὴς ἐκείνη ἡμέρα καθ' ἣν ἐν τῷ Ἔθνει μας οὐδ' εἰς θά ὑπάρχῃ ἄγνοιαν τὰ πρῶτα τουλάχιστον γράμματα θὰ ἀνατελεῖ ἐπὶ τέλους φαεινὴ καὶ τρισέδοξος πρὸς γενικὴν τοῦ Ἔθνους εὐημερίαν.

X

Δύναται τις ὅμως νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἀπλὴ μάθησις, δὲν κάμνουν τὸν φιλαναγνώστην καὶ τὸν τακτικὸν καὶ σοβαρὸν μελετητήν. Καὶ ἔχεται τῷ ὄντι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἰκανῶς ἀληθείας. Ἡμεῖς αὐτοὶ μάλιστα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς παρεδέχθημεν τοῦτο. Καὶ ἀπόδειξις πρόχειρος αὐτοῦ εἶναι οἱ τοσοῦτοι δυνάμενοι νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ ὅμως βαρυνόμενοι ἢ περὶ ἐπιπόλαια καταγινόμενοι.

Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ παιδεία δὲν ἦτο ξηρὰ καὶ σχολαστικὴ, ἐὰν ὁ πρὸς τὴν μάθησιν ὀργανισμὸς διεδίδετο οὕτως ἐνθουσιωδῶς, ὅπως ἐπεδείξαμεν, τότε ἡ μάθησις δὲν θὰ ἦτο ἀπλὴ καὶ ξηρὰ σχολαστικότης, ἀλλὰ παρόρμησις εἰς μελέτην καὶ γνῶσιν, εἰς ἐπιστήμην καὶ σοφίαν, εἰς ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν, τούτεστιν εἰς ἐπισταμένην καὶ σοβαρὰν τακτικὴν ἀνάγνωσιν.

Σήμερον ὅμως οἱ πλείστοι τῶν ἀποπερατούντων τὰ ἐκλύκλια μαθήματα εἶναι οἰκτρῶς ἡμιμαθεῖς, ἐβαρύνθησαν δὲ τὰ βι-